

17.22x18.62	1	עמוד 27	כותרת -	ישראל היום!	06/04/2020	72640168-4
בועז סנג'רו - ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330						

בועז סנג'רו

מעצר חשודים חולי קורונה: איוולת או רשע?

בנימוקי החקיקה המוצעת עתה נאמר ש"מטרת ההסדר שבתזכיר היא למנוע התפשטות הנגיף בבתי המעצר ובבתי הסוהר ומניעת הרבקה של צוותי החקירה". כבר כאן יש כשל לוגי ראשון, שהרי כדי למנוע התפשטות הנגיף בבתי המעצר ובבתי הסוהר, יש להימנע ככל האפשר מלעצור ומלכלוא. בהמשך מוסבר כי אם מדובר במעצר של אדם חולה או המצוי בבידוד לצורך הליכי חקירה, שלא ניתן לקיימם אלא כשהחשוד נתון במעצר, אזי לא ניתן יהיה לחקור, מחשש שהחוקרים יידבקו, ולכן המסקנה המוצעת היא שיש להאריך את המעצר במעין עילה חדשה, "עילת הקורונה".

קשה להעריך אם מדובר כאן באווילות, ברשעות או בשתייהן. בטיעון המוצע מובנה כשל לוגי: 1. מבקשים לעצור אדם בעילה החריגה (שמוטב היה אם הכנסת היתה מבטלת כליל, שהרי ניתן וצריך לחקור גם בלי לעצור) של מעצר לשם חקירה (כגון שימוש במדובב, שעלול להיות שפל ולהפיליל גם חף מפשע). 2. אין אפשרות לחקור בשל מחלה/בידוד של החשוד/עד. 3. המסקנה המוצעת בדרך של חקיקה: יש להאריך את המעצר... אך הרי אם לא ניתן לחקור, נשמטת הקרקע מתחת לעילת המעצר לצורך חקירה: נוסף על כך, ישנם פתרונות אחרים, כגון חקירה בווידאו (כפי שמקיימים אפילו דיונים משפטיים) וכגון מיגון של החוקרים. גם עילת המעצר של חשש לשיבוש הליכי החקירה תוביל לכשל לוגי, שהרי לא ניתן לשבש חקירה שאותה לא ניתן לקיים. העילה היחידה שעשויה להצדיק מעצר חשוד חולה היא סיכון ביטחוני של אדם או הציבור, וגם אותה יש לפרש בצמצום. אלא שהפעלתה לא מצריכה חקיקה חדשה.

בשולי ההצעה מדווח כך: "השפעת תזכיר החוק המוצע על תקציב המדינה - אין". האומנם? בדו"ח ועדת דורנר נאמדת העלות השוטפת (בעיקר משכורות הסוהרים) של החזקת עצור ב־10,000 שקלים לחודש, מאז כמעט הוכפלה, וישנן גם עלויות מתקני הכליאה. כך שאינני משוכנע באשר לרשעות, שהרי היא סובייקטיבית, אם כי קשה שלא לחשוד בקיומה נוכח מעצר של חולים; אך אני משוכנע באשר לאווילות שבבזבוז כספי ציבור כדי "להגן" על חקירה שלא ניתן לקיים.

לעיתים האווילות והרשעות מתחרות זו בזו. בעולם משחריים עצורים ואסירים ונמנעים מלכתחילה מלעצור ומלאסור נוכח מגיפת הקורונה. מגמה זו תואמת גם את התובנה שריבוי הכליאה איננו משרת את החברה ושיש למעט במעצרים ובמאסרים, שלעיתים קרובות אינם משיגים את מטרותיהם, גורמים סבל רב ועולים הון.

גם בישראל שוחררו לאחרונה מקצת מהאסירים ומהעצורים. אלא שעתה ניסחו רשויות האכיפה הצעת חוק שתובא בבהילות לאישור הכנסת, שכותרתה "הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש) (מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה)". לפי ההצעה, אם חלילה תאושר, ייקבע בחוק: "הוגשה בקשה לצוות על מעצרו של אדם ומצא שופט כי מתקיימת עילה מעילות המעצר... רשאי הוא להורות על מעצרו של אותו אדם גם אם מצא כי קיימת מניעה לקדם את הליך החקירה בעניינו באותה עת בשל הסיכון הבריאותי הכרוך בחקירת חולה או אדם המצוי בבידוד...". החולה או המצוי בבידוד עשוי להיות החשוד או עד, ולפי ההצעה, החשוד ישלם במעצר את מחירי הקושי של המשטרה להתקדם בחקירה.

הצעת החוק באה לאפשר לעצור מבודדים או חולים בקורונה לצורך חקירה בעתיד, אך אם לא ניתן לחקור, נשמטות עילת המעצר והצדקתן

לפי החוק הקיים, שהוא ניסיון של הכנסת מ־1996 לצמצם את השימוש המופרז במעצר, ניתן לעצור רק בהתקיים אחת משלוש עילות מוגדרות ורק אם חלופה אחרת לא תשיג את המטרה. הראשונה היא יסוד סביר לחשש לסיכון ביטחוני של אדם, של הציבור או של המדינה. השנייה היא יסוד סביר לחשש לשיבוש הליכי החקירה. השלישית: "מנימוקים מיוחדים שירשמו" לצורך הליכי חקירה שלא ניתן לקיימם אלא כשהחשוד נתון במעצר. הרבה לפני החקיקה המופרזת המוצעת בחסות הקורונה, המשטרה, הפרקליטות ובתי המשפט בעצם הכשילו את ניסיון הכנסת לרסן את תאוות הכליאה.

פרופ' בועז סנג'רו מלמד במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ובמכללה האקדמית ספייר ומייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי"